

Gazda, Jiří

Nová česká učebnice ruštiny podruhé

Opera Slavica. 2012, vol. 22, iss. 2, pp. 59-61

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/125577>

Access Date: 01. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

gický aspekt pri ich zoskupovaní, teda vysvetľujú pojmy slovotvorný rad, slovotvorná paradigma, slovotvorné hniezdo, slovotvorný typ a onomaziologická paradigma.

Procesu pomenovania, resp. nominácie a jeho výsledku – pomenovaniu je venovaná piata kapitola *Pomenovania (nomináčné) postupy*. Autorky sa sústreďujú na základné pomenovacie postupy, a to na transfiguráciu a translokáciu. V rámci transfigurácie sú vysvetlené nominačné postupy adície (postpozičná, antepozičná, kombinovaná), konjunkcie (juxtapozícia, kompozícia, apozícia) a subtrakcie (postpozičná, antepoňovaná a kompozícia). Pri translokácii sú charakterizované jej formy: interkonceptuálna, interkategoriálna a interlingválna. Tiež sa venujú adaptácii, t.j. procesu zdomáčňovania cudzích pomenovaní a jej rôznym fázam a typom.

Poslednú kapitolu teoretickej časti *Slovotvorný aspekt v analýze textu* tvorí modelová analýza textu *He даъь себя в оьуду*, v rámci ktorej sú identifikované všetky lexikálne jednotky, vyčlenené slovotvorne (ne)motivované slová, z pomeru ktorých je následne vypočítaný koeficient motivačnej nasýtenosti textu a na záver sa konkretizuje distribúcia slovotvorne motivovaných slov podľa slovotvorných postupov.

Praktickú časť skríp tvorí séria cvičení, rozdelených do šiestich častí podľa jednotlivých teoretických kapitol a sú doplnené o výber základných pojmov a termínov zo slovo tvorby.

Tieto vysokoškolské skriptá prezentujú teoretické poznatky, podávané v kondenzovanej forme a praktické cvičenia, ktoré poskytujú študentom možnosť verifikovať si vedomosti, ktoré nadobudli v teoretickej časti. Autorky vytvorili učebný text, ktorý si nájde svojho príjemcu – študenta rusistiky bakalárskych študijných programov nielen na slovenských, ale i českých univerzitách.

Daniela Timárová

Nová česká učebnice ruštiny podruhé

Janek, A. – Mamonova, J.: Učebnice současné ruštiny. 2. díl. Computer Press, Brno 2011, 410 s. ISBN 978-80-251-2859-6.

Když jsem v roce 2009 pro časopis *Nová rusistika* recenzoval první díl nové učebnice ruštiny autorů Adama Janka a Olgy Belyntsevové², přiznám se, že jsem z různých důvodů příliš nevěřil tomu, že se v relativně krátké době podaří sestavit a vydat její pokračování. Tím výše nutno hodnotit fakt, že o pouhé dva roky později se plán nakladatelství Computer Press na vydání 2. dílu učebnice skutečně podařilo realizovat. Hlavní zásluhu na tom nesporně má inovovaný autorský tandem, v němž Olgu Belyntsevovou vedle Adama Janka nahradila další zkušená lektorka Julija Mamonova. Tento spoluautorský model, který se osvědčil při práci na 1. dílu učebnice, velmi dobře zafungoval i v této obměněné podobě a byl od samého počátku práce na učebním textu příslibem záruky jak metodické a obsahové kontinuity ve vztahu k předchozí učebnici, tak uplatnění nového pohledu na

² J. Gazda, *Nová česká učebnice ruštiny*. Belyntseva, O. – Janek, A.: *Učebnice současné ruštiny*. 1. díl. Computer Press, Brno 2009, 560 s. ISBN 978-80-251-2442-0. In: *Nová rusistika*, 2009, 2, s. 116–120.

její možné pojetí, který umožnil posunout již dosažený výsledek autorského snažení o další krůček kupředu.

Druhý díl recenzované učebnice navazuje na 1. díl jak obsahově, tak v základních parametrech i metodicky, ve srovnání s ním je v něm nicméně výrazně posílen aspekt komunikační a komunikativní, částečně „na úkor“ především systematického procvičování mluvnických jevů, kterému byl nicméně oprávněně věnován dostatečný prostor v dílu prvním. Ani v tomto novém dílu však mluvnické hledisko není zcela opuštěno, osvojování si mluvnických jevů je však pojato nenásilně cestou uplatnění principů funkční gramatiky a formou rozšiřujících tematicko-mluvnických cvičení, důsledně sledujících jak uvědomělé, tak intuitivní upevňování těch gramatických jevů, jejichž zvládnutí je potřebné pro správnou recepci, a také korektní produkci či reprodukci textů dané tematické oblasti.

Časový odstup mezi vydáním obou dílů učebnice umožnil autorům přistupovat k práci na novém dílu poučeněji o určitou zpětnou vazbu, získanou od studentů i učitelů, kteří s prvním dílem učebnice pracovali či pracují, a částečně dokonce z vlastní zkušenosti výuky v různých typech kurzů ruštiny. Mohli se tak jednak vyvarovat některých dílčích metodických nedostatků či věcných nepřesností, jednak alespoň částečně zacelit a doplnit některé mezery, na které aktivní uživatelé 1. dílu učebnice upozorňovali.

V Předmluvě k 2. dílu učebnice autoři nabízejí jejím uživatelům „návod“, jak s učebnicí pracovat a jak co nejefektivněji využívat jednotlivé texty, cvičení a doplňující učební materiály. Učebnice sestává z 15 standardních lekcí, po každých pěti lekcích následuje lekce opakovací. Každá standardní lekce je formálně rozdělena na dvě části. Úvodní část vždy tvoří abecedně řazený rusko-český slovníček tematické slovní zásoby k dané lekci včetně nezbytné frazeologie, obsáhlá část B obsahuje vždy úvodní text k danému tématu a 16 typově shodných cvičení, která jsou zaměřena na všechny nezbytné jazykové dovednosti, tj. čtení, poslech, psaní a ústní projev. Každou lekci uzavírá namluvený text, který přináší doplňující informaci nebo zajímavost vztahující se k příslušnému tématu. Všechny zařazené texty jsou současné, cvičení jsou promyšlená a moderně pojatá, obsahující živou slovní zásobu, vhodnou pro praktické osvojení si současného mluveného i psaného ruského jazyka.

V každé lekci je kladen rovnoměrný důraz na všechny jazykové dovednosti. V návaznosti na tzv. průřezová témata, závazná pro sestavování učebních plánů na středních školách, pro které je učebnice také určena, a podle nichž byla do značné míry sestavována, se autoři snažili vybírat jak aktuální témata vztahující se k ruským i českým realitám v historických souvislostech, tak také důležitá všeobecná témata nadčasového charakteru (současná ruská i česká kinematografie, sport, národní kuchyně a kulinářství, zeměvěda Ruska, politický život v Rusku, emocionální a duševní život člověka, zdraví a medicína, umění, média, současná móda, práce a podnikání, globální a ekologické problémy lidstva). Texty jsou doprovázeny fotografiemi s popisky, je podporována práce se slovníky a internetovými zdroji. Kromě záměrně vybraných textů je u všech ruských slov v textech i cvičeních označen slovní přízvuk.

Součástí učebnice jsou, stejně jako v 1. dílu, zvukové nahrávky textů a cvičení (k dispozici je verze s 3 CD nebo jedním nosičem s nahrávkami ve formátu mp3), všechny nahrávky jsou namluveny výhradně rodilými mluvčími, nezapomíná se na konverzační situace, autentické články, na procvičování psaní nejrůznějších slohových útvarů, ať už funkčního stylu odborného, publicistického či prostěsdělovacího.

Stejně jako 1. díl učebnice je i její pokračování metodicky koncipováno tak, aby s ní mohli efektivně pracovat jak studenti a frekventanti jazykových kurzů různých typů pod vedením vyučujících, tak také ti, kteří se rozhodnou zdokonalit své znalosti jazyka jako samouci. Především pro ně je učebnice opět vybavena klíčem k cvičením, který pomůže studujícím okamžitě korigovat případné nedostatky při samostatném osvojování si učiva. Také po grafické stránce nová učebnice navazuje na střízlivou, přehlednou, funkční a uživatelsky vlídnou úpravu prvního dílu.

Oba díly učebnice tak dnes tvoří komplexní učební soubor s širokou použitelností, který vytváří náročné a motivující prostředí, v němž studenti najdou dostatek možností osvojit si stanovenou úroveň klíčových jazykových kompetencí, tj. potřebné vědomosti, dovednosti, postoje a hodnoty využitelné jak v pokročilé osobní, tak profesní komunikaci v ruštině.

Jiří Gazda